

Interviu realizat de Ludmila PATLANJOGLU cu Philippe GENTY

SUPRAREALISMUL – O CALE REGALĂ

L.P. Acest autoportret l-ați publicat în caietul-program al Festivalului Internațional al Teatrelor de Marionete care a avut loc la București și unde ați fost invitat să țineți un workshop. El arată că și la 60 de ani, ați rămas un „copil teribil”, același artist nonconformist. Continuați să pledați pentru un teatru provocator, o „masă de disecție” în care frustrările copilăriei și refuzarea sunt surse ale creației?

P.G. Am avut o copilărie nefericită, nu din punct de vedere economic, ci pe plan psihic. Am traversat vârsta adolescenței cu violență. M-am născut într-o lume agresivă și intimidantă. Mă simțeam aproape de dezintegrare. Mă chinuia întrebarea: cum să trăiești viața? Cum să trăiești în concordanță cu cele 10 porunci? Întâlnirea cu teatrul m-a ajutat să depășesc această stare de criză. Am descoperit un teritoriu al libertății necondiționate. M-am putut apropia de zone din mine și din ceilalți pe care altfel nu le-aș fi putut cunoaște. Cineva m-a întrebat la workshop care este mesajul operei mele. Cred că acum, când a sosit momentul prăbușirii utopiilor și al ideologiilor prin căderea comunismului, a zidului între est și vest, publicul are nevoie de altceva decât de un mesaj. Să-i arate cineva asta e bine, asta e rău. Mai important este să fie ajutat să înțeleagă că ființa umană e făcută din bine și din rău. Să avem curajul să recunoaștem

maleficul din noi înșine, să avem forța să coabităm cu el. E un prim pas spre purificare. Un început de drum spre împăcare, credință și iubire. A trece de limitele obișnuite, a plonja în necunoscut e o cale priculoasă, nu lipsită de suferință. E adevărat, am simțit acest lucru pe propria mea piele. Dar am fost răsplătit printr-un material uman, o experiență tulburătoare pe care am avut-o în creația mea. Asumarea acestui risc pentru un artist poate deveni o sursă de bogăție extraordinară. Ceea ce mă interesează mai ales nu sunt atât momentele dramatice ale vieții de zi cu zi, ci clipele de vis, coșmarurile, forțele maligne, ascunse în subconștient. Pentru mine, supra-realismul este o cale regală. În acest spirit am conceput spectacolul „Nu mă uita”, inspirat din visele soției mele, Mary. Și „Călătorul imobil” are un caracter autobiografic. Este rezultatul voiajului meu de 4 ani în jurul lumii. O aventură formidabilă. A fost, de fapt, o călătorie în mine însumi. Am descoperit cine sunt eu prin ceilalți. Am aflat, venind din Franța, traversând cele 47 de țări și 8 deșerturi, că, dincolo de cotidianul meu meschin, lumea are o dimensiune cosmică nu numai geografică, dar și umană. A fost, de fapt, un pelerinaj inițiat pe care am încercat să-l povestesc în „Călătorul imobil”.

L.P. Spectacolele dumneavoastră sunt întruchipări ale „Utopiei

teatrale” a lui Antonin Artaud.

Ce importanță credeți că are această „autopsie pe viu” asupra publicului, mai ales în acest sfârșit de mileniu, când marea dilemă este cum să întâmpinăm „șocul viitorului”?

P.G. Trăim pe nisipuri mișcătoare, într-o societate în care relațiile, obiectele, ideile se perimează foarte repede. Totul este efemer, interșanjabil. Oamenii, sentimentele, gândurile... Secolul XXI prefigurează o societate tot mai prosperă material, dar care, paradoxal, devine din ce în ce mai săracă spiritual. Într-o epocă grabită și pragmatică, apăsată de invazia mijloacelor de comunicare electronice, de o mass-media agresivă, de o televiziune și un cinematograf ce propagă banalități, uniformizând individul, e nevoie de teatru. Pentru că e o experiență de ordin spiritual. E o scăpare din tirania economicului, dintr-o lume în care suntem colonizați pur și simplu de McDonald's, de Coca-Cola, de mașină, un bine doar de ordin material. În acest iad cotidian, „teatrul cruzimii” în care cred, este o formă de a dezamorsa tensiuni, de a ne elibera de egoismul de sine și o invitație să devenim în viață mai buni, mai umani, să ieșim din teatru pe stradă mai bogați sufletește. O punte de a înțelege forțele binelui și ale răului care animă existența omului. Cum să ajungi la depășirea unei epoci negre, fără să te distrugi pe tine. E vorba nu numai de a supraviețui,

SUPRAREALISMUL – O CALE REGALĂ

dar de a supraviețui fără a trăda calitatea vieții. Am să vă spun o întâmplare care m-a marcat profund. Am creat un Pierrot, o marionetă pe fire și am imaginat un scenariu simplu. În spectacol, marioneta descoperea că eu o anim, o manipulez și atunci mă distrugea, prăbușindu-se pe podea odată cu mine. Am prezentat acest recital în fața unor copii surdo-muți, imuni la orice reacție emoțională. Niște cazuri disperate, irecuperabile pentru doctori și psihiatrii. Pentru prima dată, acești copii au fost văzuți plângând. Ei s-au identificat cu povestea personajului meu, care a fost un teribil declanșator al emoției. Am realizat încă odată că teatrul este un mediu artistic unic prin acest dialog viu între actori și spectatori.

L.P. Marioneta face parte din poetica teatrului dumneavoastră. La workshop marturisați că ea vă fascinează prin cele două niveluri, unul simbolic și altul animist.

P.G. Sunt atașat de marionetă pentru că în ea există un suflet. Dacă cel care o animă, o investește cu viață, crede în această existență, atunci și publicul va crede. Redescoperim ceva ce ține de copilărie, când intrăm într-o relație enigmatică cu lumea. Și acest lucru este important pentru că, mai târziu, ca adulți, trăim într-un univers artificial, desacralizat, unde am

pierdut complet acest raport animist cu obiectele. Totul este rațional, funcțional. După secole în care am fost hrăniți de povești, de legende, de mituri, animismul nostru are nevoie de această hrană. Și teatrul de păpuși și marionete ne redeschide spre acest câmp misterios.

L.P. Sunteți un patriarh al teatrului de avangardă și experiment. Tema Festivalului Internațional al Teatrelor de Marionete a fost "Noi Tendințe". În aceste căutări ale noului, ce experiență vă atrage interesul?

P.G. Eu fac parte din familia unor artiști ca Robert Wilson, Kantor, Pina Baush. Sunt adeptul unui teatru vizual, ca expresie a sincretismului artelor. Actorul este un element puternic, dar un semn egal ca importanță alături de culoare, sunet, lumină. Teatrul obiectelor animate, marionetă sunt medii deschise pentru experiment. Festivalul mi-a confirmat părerea că, în acest moment suntem destul de captivi unui tradiționalism. Propunerile noastre revoluționare, de acum 10-15 ani, s-au clasicizat. E nevoie de modalități noi și cred că ele pot fi oferite de tineri, de trupele marginale. Chiar imperfecte, ele aduc viața, sânge proaspăt. Aceste experiențe le caut. O zonă care mă preocupă în ultimii ani este dansul, pe care l-am descoperit colaborând cu soția mea, care este coregrafă. În relația actor-dansator-marionetă

transferul de energie e fascinant. Lărgiște expresia, dar și emoția. Interesul artiștilor, dar și al publicului pentru teatru-dans în care "cuvântul se corporalizează" și "mișcarea se verbalizează" vine din nevoia recuperării metafizicii trăirii pe scenă.

L.P. Cu ce stare vă despărțiți de teatrul românesc și de publicul său? A fost o întâlnire artistică care a lăsat urme în dumneavoastră?

P.G. În ultimii ani prefer să traiesc și să lucrez izolat, în micul meu turn de fildes. Foarte greu particip la manifestări care adună la un loc multă lume. Nu regret însă că am acceptat aceasta invitație. Am stat împreună. Am discutat despre tehnici, am împărtășit experiențe. Un festival internațional ca cel organizat de Țândărică e important, pentru că el recapacitează artiști, mișcări teatrale, de obicei aplecate asupra propriilor lor modele. Festivalul a reușit să polarizeze interesul, a născut emoția participativă atât a specialiștilor cât și a publicului larg. Ce m-a impresionat a fost numărul mare de spectatori din sălile de teatru, dar și de la spectacolele de stradă. E o dăruire și o devoțiune pentru teatru pe care le-am constatat și cu ocazia turneului meu în România cu montarea "Călătorul imobil". Ma întorc acasă cu un sentiment tonic, de iubire și speranță pentru teatru.